

BARNS OCH UNGAS LIV PÅ NÄTET!

Lärohandledning till <3mig.nu med övningar och tips för klassrummet

Statens medieråd

ÖVNINGAR OCH TIPS KRING BARNS OCH UNGAS MEDIEVARDAG

Hej alla lärare!

Detta är en handledning med övningar och tips kring barns och ungas medievardag. Den knyter an till pjäsen <3mig.nu, men kan också användas självständigt. Den är gjord för dig som vill arbeta med din klass kring temat barns och ungas liv på nätet.

Pjäsen <3mig.nu är producerad av teatergruppen Ung utan pung. De har också tagit fram ett diskussionsmaterial som knyter an till pjäsens innehåll: finns att ladda ned från Ung utan pungs hemsida www.ungutanpung.se.

Lärohandledningen är gjord av Statens medieråd, som är regeringens expertmyndighet när det gäller barns och ungas medievardag. Syftet är att ge dig som lärare stöd för att diskutera medievardagen i ett större perspektiv, med uppgifter som kan användas både i klassrummet och på föräldramöten. Den ger också tips om kortfilmer och annat material och innehåller uppgifter som kan göras FÖRE och EFTER att ni sett pjäsen. Uppgifterna bygger *inte* på varandra. Välj de som passar dig och din klass bäst.

Du kan arbeta med uppgifterna under en kortare tid eller över en termin och du kan med fördel arbeta tillsammans med en annan vuxen på skolan.

På Statens medieråds webbplats finns mer material, som du kan beställa eller ladda ner utan kostnad. Anmäl dig även till vårt nyhetsbrev för att få fortlöpande information. Vill du kontakta oss, skriv till registrator@statensmedierad.se eller ring 08-665 14 60.

Skicka gärna in resultatet av Tips om internet och Ordlista (finns längst bak) till oss, det kan bli en bra grund för vårt fortsatta arbete kring barn, unga och medier.

Upplägg:

Från Ung utan pung:

- ★ Pjäsen <3mig.nu
- ★ Diskussionsfrågor

Från Statens medieråd:

- ★ Citat ur Lgr11 – stöd för att arbeta med frågor om medier
- ★ Övningar att göra FÖRE föreställningen
- ★ Övningar att göra EFTER föreställningen
- ★ Tips om ytterligare material

UR LÄROPLANEN LGR11

Läroplan för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet, Lgr11, innehåller många formuleringar om hur viktigt det är att skolan diskuterar medier, källkritik och ett mediekritiskt tänkande. Här nedan finns några citat som kan vara stöd för dig som lärare.

Du kan även se en film som gjorts av Henrik Widæus på Pedagogiskt centrum i Södertälje. Filmen är 5 min lång och söker igenom hela läroplanen, årskurs 1–9, med fokus på begrepp som rör området.

www.youtube.com/watch?v=UmO6fty3SL8

Skolans värdegrund och uppdrag

Ur *Lgr11 kap.1*

- ★ Eleverna ska kunna orientera sig i en komplex verklighet, med ett stort informationsflöde och en snabb förändringstakt/... / Det är också nödvändigt att eleverna utvecklar sin förmåga att kritiskt granska fakta och förhållanden och att inse konsekvenserna av olika alternativ.

För årskurs 4–6 står det bland annat i kursplanerna:

Samhällskunskap

Ur *Centralt innehåll, Information och kommunikation:*

- ★ Informationsspridning, reklam och opinionsbildning i olika medier. Hur sexualitet och könsroller framställs i medier och populärkultur.

- ★ Hur man urskiljer budskap, avsändare och syfte i olika medier med ett källkritiskt förhållningssätt.

Svenska

Ur *Syfte:*

- ★ Genom undervisningen ska eleverna ges möjlighet att utveckla kunskaper om hur man formulerar egna åsikter och tankar i olika slags texter och genom skilda medier. Vidare ska undervisningen bidra till att eleverna utvecklar kunskaper om hur man söker och kritiskt värderar information från olika källor.

Bild

Ur *Syfte:*

- ★ Undervisningen ska bidra till att eleverna utvecklar förståelse för hur bildbudskap utformas i olika medier. Undervisningen ska också ge eleverna möjligheter att diskutera och kritiskt granska olika bildbudskap och bidra till att eleverna utvecklar kunskaper om bilder i olika kulturer, både historiskt och i nutid.

Hem- och konsumentkunskap

Ur *Centralt innehåll årskurs 1–6, Konsumtion och ekonomi:*

- ★ Kunskaper om skillnaden mellan reklam och objektiv konsumentinformation.

ÖVNINGAR FÖRE FÖRESTÄLLNINGEN:

1. Skillnaden mellan olika medieformer

Syfte: att diskutera skillnaderna mellan olika medieformer: teater, film, tv, internet, datorspel.

- ★ Vad är skillnaden mellan att se ett program eller en dvd-film hemma på tv:n eller datorn och att se en film på biograf?
- ★ Vad är skillnaden mellan att se en film och en teaterpjäs?
- ★ Hur skiljer sig upplevelsen mellan att spela datorspel och se film?
- ★ Hur umgås du och dina kompisar kring datorn och på nätet?

Det finns inga rätta svar på dessa frågor. Syftet är att väcka tankar kring hur olika medieformer fungerar och vilken roll man själv har som konsument/producent av innehåll.

2. Ungas medievardag av idag

Syfte: att ta reda på och reflektera över hur medievardagen ser ut i er klass, med fokus på sociala medier och beteenden på nätet.

Statens medieråd ger vartannat år ut studien Ungar & Medier, med fakta om hur barn, unga och föräldrar upplever medievardagen, vad man gör och hur man hanterar olika situationer som uppstår. Under våren 2013 kommer en ny rapport ut.

Du kan testa några frågor ur Ungar & Medier på din klass, med fokus på frågor som pjäsen berör: sociala sajter, datorspel, mobbning, vilka bilder man lägger ut etc.

- ★ Välj och kopiera upp en eller flera frågor som finns i slutet av den här handledningen.

- ★ Låt eleverna i lugn och ro fylla i sina svar utan att ange sina namn.
- ★ Samla in svaren och sammanställ resultatet i den form som passar dig bäst.

Tips: Jämför gärna klassens resultat med resultaten från vår rikstäckande undersökning.

ÖVNINGAR EFTER FÖRESTÄLLNINGEN:

1. Presentera och reflektera över klassens/skolans resultat på Ungar & Medier-frågorna

Syfte: att få insikt om barnens nätvanor, som ett stöd för arbetet med Lgr11 och för det förebyggande arbetet mot kränkningar.

- ★ Presentera dina elevers svar på frågorna ur Ungar & Medier för klassen. Hur ser medievanorna ut i er klass? Vilka sajter är populärast? Varför? Diskutera för- och nackdelar med nätet, innehåll, beteenden, kontakter, och hur man kan bli smart genom att förhålla sig kritisk till det man läser och dem man möter.
- ★ Jämför klassens resultat med rapporten Ungar & Medier 2012, som finns klar våren 2013. Rapporten kommer att finnas för kostnadsfri beställning eller nedladdning på Statens medieråds webbplats www.statensmedierad.se

2. Be eleverna göra tips om internet till ett yngre syskon (både det som är bra och dåligt)

Syfte: att låta barnen kommunicera sina tankar till omvärlden.

Alla skriver två tips var på två separata lappar. Därefter delar man tillsammans in lapparna i teman. De teman som fått flest förslag listas på ett litet tipsblad. Se sidan 14.

3. Be eleverna göra en ordlista med termer från livet på nätet som de tror att vuxenvärlden har svårt att förstå

Syfte: att träna ord och tolkningar och överbygga klyftan mellan barn och vuxna.

Låt eleverna föreslå ord som de tror är svåra för vuxna att förstå, t.ex. LOL, guild, roffla. Skriv ner internetordet och förklaringen, t.ex. sms:a – skicka ett textmeddelande via mobiltelefonen. Se sidan 15.

4. Ung utan pungs diskussionsfrågor

Frågorna handlar om kärlek, webben och om att bli stor. De handlar också om normer, pojk- och flickideal samt regler på nätet.

TIPS OM YTTRELLIGARE MATERIAL

Abbe-filmerna

Abbe-filmerna är tre animerade filmer på vardera 30 sekunder

Visa filmerna och diskutera varför man betar sig annorlunda på nätet jämfört med i den fysiska världen.

Abbe kommenterar

Abbe stör sig på trängseln i gallerian och tror att han kan vara anonym – som många upplever sig vara på nätet – och låter därför några andra få veta vad han egentligen tycker om dem. www.youtube.com/watch?v=6O6vbU2nzkh

Abbe signalerar upp

Filmen handlar om att man vid registrering som användare på en sajt eller för en tjänst ofta avskriver sig rättigheter eller godkänner att ens personuppgifter används i andra syften. www.youtube.com/watch?v=jCVPONnFRks0

Abbe bloggar

Publicering av personliga texter och bilder på nätet i många fall är tillgängliga för fler än de man egentligen ville visa dem för. www.youtube.com/watch?v=8XkTkkJYYmQ&feature=relmfu

Webbplatser

★ Statens medieråds webbplats

Innehåller information och läromaterial om barns och ungas medievardag. Som t ex **Jag <3 internet** – om rättigheter och skyldigheter på nätet som är ett material för mellanstadiet. www.statensmedierad.se

★ Datainspektionens tips och råd

Om kränkningar på nätet och vad man kan göra om man blivit oschysst behandlad. Information finns på deras webbplats www.krankt.se

★ Skolverkets webbplats Kolla källan

Olika former av stöd- och inspirationsresurser för skolans arbete med informationsökning, källkritik, upphovsrätt och internetsäkerhet. www.skolverket.se/skolutveckling/itiskolan/kollakallan/om

★ Friends

En icke-vinstdrivande organisation som arbetar för att stoppa mobbning i svenska skolor och idrottsföreningar. www.friends.se/stoppa-natmobbning

★ Surfa Lugnt

Samordnar nationella initiativ för att höja vuxnas kunskaper om barns och ungas vardag på internet. www.surfalugnt.se

FRÅGOR UR UNGAR & MEDIER

Här följer några frågor ur Statens medieråds återkommande studie av barns och ungas medievardag, Ungar & Medier. Frågorna vänder sig till barn som är 9–12 år. Kopiera dem och låt klassen svara på dem (välj vissa eller alla frågor, men ta alltid med fråga 10).

Detta kan göras både före och efter föreställningen. Du kan sedan diskutera svaren i klassrummet eller vid ett föräldramöte. Du kan även gå in på Statens medieråds webbplats och jämföra med hur barn i hela Sverige svarat.

1. Om du tänker på en vanlig dag, ungefär hur länge brukar du på din fritid... Svara med ett kryss på varje rad.

		Mindre än 1 tim./dag	1–2 tim.	3–4 tim.	5 tim. eller mer	Tittar inte, använder inte
a	Använda internet	☐	☐	☐	☐	☐
b	Använda dator till annat än spel eller internet	☐	☐	☐	☐	☐
c	Göra läxor, skolarbeten	☐	☐	☐	☐	☐
d	Hjälpa till hemma	☐	☐	☐	☐	☐
e	Sporta eller träna	☐	☐	☐	☐	☐
f	Lyssna på musik	☐	☐	☐	☐	☐
g	Läsa böcker och tidningar	☐	☐	☐	☐	☐
h	Spela datorspel/tv-spel	☐	☐	☐	☐	☐
i	Spela något instrument	☐	☐	☐	☐	☐
j	Titta på film eller tv-program	☐	☐	☐	☐	☐
k	Träffa kompisar, hemma hos varandra eller ute, men inte på nätet	☐	☐	☐	☐	☐
l	Umgås på sociala sajter t.ex. Facebook	☐	☐	☐	☐	☐
m	Vara med familjen	☐	☐	☐	☐	☐
n	Använda mobilen	☐	☐	☐	☐	☐

2. Hur ofta gör du följande på internet på din fritid?

		Varje dag	Några gånger i veckan	En gång i veckan	Mer sällan	Aldrig
a	Blogga	☐	☐	☐	☐	☐
b	Chatta	☐	☐	☐	☐	☐
c	Göra läxor och skolarbeten	☐	☐	☐	☐	☐
d	Köpa/sälja saker och tjänster	☐	☐	☐	☐	☐
e	Läsa andras bloggar	☐	☐	☐	☐	☐
e	Mejla	☐	☐	☐	☐	☐
f	Spela om riktiga pengar	☐	☐	☐	☐	☐
g	Spela spel	☐	☐	☐	☐	☐
h	Lyssna på musik	☐	☐	☐	☐	☐
i	Söka information om annat än skolarbete	☐	☐	☐	☐	☐
j	Titta på filmklipp på t.ex. YouTube	☐	☐	☐	☐	☐
k	Umgås på sociala sajter t.ex. Facebook	☐	☐	☐	☐	☐
l	Delta i något diskussionsforum (ej Facebook el. liknande)	☐	☐	☐	☐	☐
m	Twittra	☐	☐	☐	☐	☐
n	Ta del av nyheter	☐	☐	☐	☐	☐
o	Jag använder inte internet på min fritid	☐	☐	☐	☐	☐

3. Vilka sociala sajter (t.ex. Facebook) är du medlem på? Skriv högst tre som du använder.

1. _____

2. _____

3. _____

Använder inte sådana sajter

4. Vilka webbsidor besöker du oftast?

1. _____

2. _____

3. _____

4. _____

5. _____

5. Vilka datorspel/tv-spel spelar du oftast? Skriv högst tre spel.

1. _____

2. _____

3. _____

Spelar inte

**6. Känner du någon som råkat ut för något av följande på internet eller via mobilen under det senaste året?
Att någon eller några ...**

		...varit elaka mot eller mobbat dem?	...har hotat dem?	...har lagt ut bilder på dem som gjort dem ledsna
a	Ja, en eller flera gånger i veckan	☐	☐	☐
b	Ja, en eller flera gånger i månaden	☐	☐	☐
c	Ja, men mindre ofta än en gång i månaden	☐	☐	☐
d	Nej	☐	☐	☐
e	Vet ej	☐	☐	☐

**7. Har du själv råkat ut för något av följande på internet eller via mobilen under det senaste året?
Att någon eller några ...**

		...varit elaka mot eller mobbat dig?	...har hotat dig?	...har lagt ut bilder på dig som gjort dig ledsen
a	Ja, en eller flera gånger i veckan	☐	☐	☐
b	Ja, en eller flera gånger i månaden	☐	☐	☐
c	Ja, men mindre ofta än en gång i månaden	☐	☐	☐
d	Nej	☐	☐	☐
e	Vet ej	☐	☐	☐

8. Finns det något innehåll i tv, film, spel eller på internet som du blivit rädd, ledsen eller deppig av?

Välj högst fem alternativ.

a	☐	Bilder från sjukhus och operationer
b	☐	Fattiga människor
c	☐	Miljöförstöring
d	☐	När barn lider eller mår dåligt
e	☐	När djur är sjuka eller lider
f	☐	När man grälar och bråkar
g	☐	När vuxna lider eller mår dåligt
h	☐	Porr
i	☐	Reklam
j	☐	Skräckfilmer
k	☐	Spelat våld i filmer, tv-program eller datorspel/tv-spel
l	☐	Våld i verkligheten (i nyheter eller dokumentärer)
m	☐	Sexuellt hot/övergrepp
n	☐	Naturkatastrofer
o	☐	Mobbning
p	☐	Annat, vad?
r	☐	Inget
s	☐	Vet ej

9. Tycker du att du ägnar för mycket tid, lagom med tid eller för lite tid åt ...?

Svara med ett kryss på varje rad.

		För mycket tid	Lagom	För lite tid	Gör aldrig det
a	Läxor/skolarbeten	☐	☐	☐	☐
b	Datorspel/tv-spel	☐	☐	☐	☐
c	Böcker och tidningar	☐	☐	☐	☐
d	Sömn	☐	☐	☐	☐
e	Tv eller film	☐	☐	☐	☐
f	Internet	☐	☐	☐	☐
g	Kompisar	☐	☐	☐	☐
h	Familjen	☐	☐	☐	☐
i	Sport eller träning	☐	☐	☐	☐
j	Mobilen	☐	☐	☐	☐
k	Sociala sajter t.ex. Facebook	☐	☐	☐	☐

10. Är du pojke eller flicka?

- Pojke
- Flicka

Tips om internet till en yngre syster eller bror

1. _____
_____
2. _____
_____
3. _____
_____
4. _____
_____
5. _____

Tipsen kommer från klass: _____ i _____ skolan i _____

ORDLISTA

Ord

Betyder

_____	_____
_____	_____
_____	_____
_____	_____
_____	_____
_____	_____
_____	_____
_____	_____
_____	_____
_____	_____
_____	_____
_____	_____

Ord

Betyder

_____	_____
_____	_____
_____	_____
_____	_____
_____	_____
_____	_____
_____	_____
_____	_____
_____	_____
_____	_____
_____	_____
_____	_____

Jämför med den ordlista vi har på vår webbplats www.statensmedierad.se/upload/Broschyrrer_PDF/M-radet_Ordlista.pdf

Ordlistan är gjord av klass: _____ i _____ skolan i _____